

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Aci sunt a se trimite tot felul de scrisori, cereri și bani.

Apare în fiecare Duminică.

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 3 coroane 20 fileri

Pe 1/2 an 1 coroană 60 fileri

Pe 1/4 an . . . . . 80 fileri

Pe 1 lună . . . . . 30 fileri

Un număr șingur 6 fileri

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

*

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria.

Salutare congresului socialdem. 1904!

Congresul.

Congresul să ține în 3, 4 și 5 Aprilie în Budapesta în sala mare a palatului „Lövdöde“ (VII., Rottenbiller-uteza 47/b.)

***

Deputații sosesc în 1. și 2. Aprilie și vor fi așteptați la stație de către frații din Budapesta. Cei cari vor aștepta poartă pe pept sau pe mâna dreaptă un semn roșu. Frații îndată ce sosesc, sunt conduși la locuință.

Atent!

Frații, cari vin ca deputați la Budapesta sunt rugați a merge, unde sunt duși de către frați, ce-i așteaptă, ca nu cumva să rătăcească în acest oraș mare.

Despre Congres!

La congres vor lua parte toți aceia ce vin la Budapesta, ca deputați. La Congres fiecare frate are dreptul de a-și ridica cuvântul la ordinea zilei și fiecare are drept de vot.

Conferința românilor.

Sâmbătă în 2 Aprilie seara la 8 oare deputații români vor ține conferință, la care vor hotărî, că ce să se hotărească la congres în afacerile românești.

Locuință

va căpăta fiecare deputat, de traiu pe 3 zile să se îngrijească fiecine.

Petrecere.

În onoarea deputaților luni în 5 Aprilie sara la 8 oare se va ține

serbătoare mare,

la care vor fi declarațiuni românești.

Pentru deputați intrarea va fi liberă.

***

Cine vrea să salute congresul, poate trimite telegrame pe adresa următoare:

Szocialista kongressus, Budapest, Lövdöde.

***

Aflăm, că în unele locuri solgăbirăii și notarii încearcă de a reținea pe frați dela congres. Nică notarii, nică solgăbirăii n'au dreptul de a reținea pe nime. Însă rugăm dinadinsui pe frații deputați că la cas ce totuși vor fi reținuți, să nu fie renitenți, să nu facă tulburări, ca să nu vie gendarii.

Partidul la tot cazul va ști ce are să facă, față de cei-ce fac nelegiuiri.

***

La congres fiecine să strige cu noi:

- Să trăiască socialdemocrația!
- Să trăiască libertatea de presă!
- Să trăiască Adevărul!
- Să trăiască libertatea de întrunire!
- Să trăiască votul universal!

Atent!!!

Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile! Tot felul de scrisori, întrebări și cereri sunt de a se adresa: „Adevărul“, Budapesta, VIII., József-körút 18 sz.

Programul definitiv al congresului XI.

al partidului socialdemocrat internațional din Ungaria.

(Raport special.)

Vreme-ce iubiiții noștri frați din țara întreagă vor ceti Adevărul, aici în Budapesta sute și sute de adeverați socialisti cu inima înflăcărată ca membri ai congresului socialdemocrat se vor sfătui, că ce este de făcut, ca lupta proletarilor din Ungaria să fie puternică și să aibe răsunet. Nu pot veni la acest congres frații din toate părțile. Dar nu voim să fie un socialist în țară, cine să nu știe ce se întâmplă la congres. De aceea în numărul de față dăm programul definitiv al congresului și deja în numărul viitor vom da raport special despre decursul congresului.

(Sosire la Budapesta.)

Frații români și de alte naționalități vor sosi la Budapesta în 1. și 2. Aprilie. Vor sosi la 2 gări: gara centrală (de ost) și gara de vest. În ambele locuri vor fi așteptați de către frații din Budapesta, cari vor purta semn roșu pe mână sau pe pept. Dacă se poate ar fi bine, ca și frații noștri să sosească cu ceva semn, ca astfel să fie cunoscuți mai ușor.

(Locuința deputaților.)

Dela gară frații vor fi conduși la locuințele lor. Partidul s'a îngrijit de locuință bună pe sama fie-cărui frate, ce vine la Budapesta. Frații sunt rugați, ca dacă să depărtează dela locuință nici odată să nu umble singuri, ci mai mulți la olaltă, căci astfel pot fi siguri, că nu se vor perde pe străzi.

Îndată-ce vor fi așezați frații noștri sunt rugați a merge la partid:

VIII. József-körút 18.,

unde vor primi îndrumări, că ce au să facă și când să meargă la adunări și la conferințe. De asemenea frații îndată-ce v'au așeza în locuințele lor, au să-și însemne adresa, ca să-și afle iar casa unde șed.

De întreținere (mâncări) frații au să îngrijescă însuși. Întreținerea va fi 3—4 zile astfel frații să se îngrijescă bine.

(Conferențele românești.)

La pertractările congresului vor lua parte frații unguri, români, sârbi, nemți și slovaci. Fiindcă în toate acestea limbi pertractările nu pot curge, căci s'ar alege o încreștură ca la Babylon, de aceea cu limba pertractării s'a ales: limba ungurească. Însă, dacă cineva nu știe ungurește, poate vorbi și în limba lui: limba românească. Însă după-ce noi toți voim să știm,

despre curge vorba la congres, și fiindcă de a bună samă vor fi frații, cari nu știu ungurește, de aceea noi românii în fiecare sară vom ține o conferință, la care ne vom sfătui numai românește. La aceasta conferință se vor pertracta toate punctele congresului de-arândul și vom hotărî, că unde ne dăm votul. Toate propunerile și rezoluțiile se vor tipări și pe limba românească și frații acelea le vor căpăta la congres.

Locul, unde se vor ține aceste conferințe se va spune la partid.

La conferințe și la congres drept de vot au numai aceia, cari au primit dela partid biletul roșu. Cei-ce din ceva cauză n'au primit biletul, la partid vor căpăta altul.

(Ordinea de zi.)

Ordinea de zi, după-cum am publicat, s'a hotărât definitiv.

1. Raportul direcțiunii partidului.

a) Raportul secretariului. Referent: J. Weltner.

b) Raportul cassarului. Referent: J. Kardoș.

(Aceste vor fi tipărite și frații le vor ceti românește.)

2. Raportul comisiunii de controlă.

(Și asta va fi tipărită.)

3. Presa partidului. Referent: E. Garami.

(Pe românește va fi referat de fratele I. Salușinsky.)

4. Naționalitățile și partidul socialdemocrat. Referent: M. Grossmann.

(Pe românește va fi referat de către fratele G. Auerbach.)

5. Alegerea direcțiunii partidului.

6. Libertatea de agitare. Referent: Dr. A. Goldner.

(Pe românește va fi referat de fratele Aurel Cristea.)

7. Lupta pentru votul universal. Referent: D. Bokányi.

(Pe românește va fi referat de fratele H. R. Romanescu.)

8. Edificarea organelor. Referent: J. Kardoș

(Pe românește va fi referat de fratele G. Auerbach.)

9. Organizarea economilor. Referent: A. Csizmadia.

(Pe românește va fi referat de fratele I. Salușinsky.)

10. Eventuale propuneri.

(Frații acelea le vor căpăta tipărite.)

Acesta este programul definitiv al congresului socialdemocrat.

(Petrecere.)

Partidul s'a îngrijit, ca fiecă minuta petrecută în Budapesta să fie folositoare fraților noștri. Pentru minte folosește congresul. Ne am îngrijit să fie ceva și pentru inimă.

Luni seara la 8 oare va fi o petrecere mare in sala pompoasă a palatului Lövölde (VII., Rottenbiller-uteza 37/b.)

Vor fi aici cântări, piesă teatrală și declamațiuni românești și ungurești.

Programul:

1. **Cântec** executat de *Corul universal al muncitorilor* (Általános Munkás Dalárda).

2. **Vedenie** de E. Gyagyovsky declamată de R. Auerbach.

3. **Poesie** de Alexandru Csizmadia, declamată de Ștefan Lehner.

4. **Cor.**

5. **Noi vrem pământ!** Poesie de George Coșbuc declamație românească de Aurel Cristea.

6. **Vis sau adevăr?** Poesie de A. Csizmadia, declamată de Maria Gárdos.

7. **Dați-ne înderăpt ziua** de E. Gyagyovsky, declamată de Ioan Guzy.

8. **Poesie** de Alexandru Csizmadia, declamată prin Oscar Faber.

9. **Proletarul, declamațiune românească** de Aurel Cristea.

10. **Cor.**

11. **MARTIRUL**

Piesă teatrală socialistă scrisă de E. Gyagyovsky.

Persoanele:

Keresztessy, fabricant . . . . . I. Horváth
Emeric Káldor, lucrător . . . . . Auerbach
Maria, femeia lui Káldor, fiica

lui Keresztessy . . . . . * * *
Emeric, fiul lor . . . . . I. Gáspár
Dr. Hirsch, medic . . . . . A. Stärk
Ora, executor de înmormântări I. Guzy
Susana . . . . . Knitzelhofer

Se întâmplă la locuința lui Káldor, în ziua de Crăciun. Timpul present.

12. **Cor.**

Intrare 1 coroană, pentru deputați intrarea este liberă.

Bine-ați venit!

Partidul socialdemocrat în fiecare an ține un congres în Budapesta. La congres dă samă partidul, că ce a făcut în anul trecut și hotărăște, că ce are să facă pe anul viitor.

În anul acesta vom avea foarte mult de pertractat la congresul nostru.

Ne-am înmulțit și ne-am împuternicit în anul ce a trecut. Mii și mii de proletari au cunoscut în anul trecut ideea socialistă și cu mare însuflețire s'au alăturat de luptători sub steagul roșu.

Altă roadă agitațiunii partidului nostru este și aceea, că chiar în anul ce a trecut naționalitățile, mai cu seamă români și sârbi în număr mare s'au alăturat de partidul socialdemocrat.

Și acum vor veni o mulțime de deputați români la congres. Și în anul trecut au fost vre-o câțiva în Budapesta.

De atuncia însă ne-am împuternicit și acum aproape o sută de deputați români vor fi la congres.

Între hainele negre (nemțești) ale muncitorilor organizați din Budapesta, cu studenți socialiști, advocați socialiști, unguri, cu nemți, cu sârbi și cu slovaci într'o sală vor lua parte la sfatul socialiștilor și frații români cu sumanul lor alb. Și noi toți, toți socialiștii le vom striga de trei-ori:

— Bine-ați venit!

Și mare cinste i-se va da sumanului românesc, surtucului alb, căci sumanul și opinea românească fac mare cinste partidului socialist.

Oare cine nu se bucură, văzând că pro-

letarii români după atâția ani de apăsare s'au deșteptat și alături cu partidul socialdemocrat cer pâne și drepturi.

Da. Pâne și drepturi vom cere la congres. Căci pânea ni-o scot din gură trântorii, iar de drepturi au despoiat poporul cei puternici.

Poporul acum vrea și pâne și drepturi, fiindcă acestea i-se cad după munca grea și amară.

Multe jalbe și plânsori vor răsuna la congres. Și cu dreptul. Văzând puterea, că ideea dreaptă, socialdemocrația cucerește inimile Românilor, s'a culcat ca o dihanie spurcată și a chinuit pe muncitorii treziți și a vrut să șteargă din creerile și din inimile lor ori-ce dor de dreptate și egalitate. Însă s'a înșelat puterea. Unde odată s'a încuibat socialismul de acolo nu-l trage nime. Ori-cât apasă pe socialiști, noi vom îndura chinurile cu pace.

Și Mântuitorul a voit dreptate. Ce au făcut fariseii?

L'au chinuit, au scos din el sânge și când a trecut prin toate chinurile, l'au răstignit pe cruce, ca pe un hoț ordinar.

Dar dreptatea și învățăturile lui Isus totuși s'au răspândit și-au adus flori și roade. Și pe voi socialiști, martiri a unei idei drepte vă chinuște, însă nime să nu-și piardă nădejdea, căci dreptate vom și dreptatea va învinge.

Apăsătorii nostri samănă cu broasca din povești.

Acum se umflă, se umflă, ca să o vedem mare, ca boul, dar odată va crepa. Apoi va inota puțin pe apă întoarsă, cu picioarele spre cer și în fine se va confundă.

Zic, multe plânsori vor răsuna la congres contra puterei, ce ne chinuște. Ne vom sfătui la congres, ce avem să facem, ca să crepe broasca. Însă până atunci cu însuflețire să fim socialiști și să răspândim ideea.

* * *

Partidul este puternic. Puternic este, fiindcă este partidul muncitorilor. Și muncitorii sunt puternici. Fiindcă țin la olaltă. În unire este puterea. Un spic îl poți rupe în două ușor, un mănunchiu de spice — numai cu secerea se poate tăia. Astfel nici partidul muncitorilor, nu se poate nimic, fiindcă mare este numărul muncitorilor. cari țin la olaltă.

Totuși se află unii cari vreau să spargă rindurile noastre. Și aceia sunt muncitori. Adecă se dau de muncitori. Și sunt farisei, cărora le doare inima, că nu pot conduce acest partid. Ei adecă cred, că conducătorii acestui partid să scaldă în lapte și miere.

Ei nu cred, că conducătorii luptă la olaltă cu masa și cu aceea să pot deschilini de ostași, că răsplata muncii lor este: urmăriți, maltratări și închisori. Și de mult am fi lăsat noi frânele din mâni, dacă nu însuflețirea și dorul de libertate ne-ar conduce.

Dar să ne rentoarcem la cei-ce vreau să ne spargă rindurile. Cum vreau să ne strice? Vorbese, răspundese minciunii despre partid.

N'affia păcatele noastre, affia dară minciuni.

Și în tot modul să leagă de noi. Ca lupul din povești. Lupul bea apă din pârâu. Mai în jos bea un miel. Lupul voia să mănec mielul. Affia dar păcatele lui. Zice cătră miel:

— Hei, miel blăstămat, nu-mi tulbura apa!

Răspunde mielul:

— Cum se poate că eu să tulbur apa, când tu beai mai sus și eu beau apa ce vine de cătră tine.

Înzădar se apără mielul. Lupul îl mănâncă.

Astfel și fariseii cari vreau să ne spargă rindurile. În tot modul affia păcatele noastre.

Dar' zădarnic. Soarele odată totuși răsare și atunci pier buhaiele și liliecii, viteji întunecimei.

* * *

Și acum, fraților, la muncă!

Congresul s'a conchemat spre a da sēmēnță celor-ce vin la sfat.

Sēmēnța trebuie răspândită în țara întreagă. Și nu înzădar să vină vre-un deputat la Pest. Dacă va merge iar acasă, fiecare să povestească despre puterea steagului roșu. Și atunci merită fiecare cuvințele:

— Bine-ați venit!

Răvaș.

„Țineți gura“.

Am scris în numărul trecut, că fratele Dr. Eugen Laslo a înaintat proces la judecata cercuală în contra prim-ministrului contele Stefan Tisa, fiindcă l'a vătămat în onoare, când la audiența minerilor escortați cu șupa din Salgotarján i-a zis: *Țineți gura! Încă ai să înveți mult, până ce-ți vor crește măsele de mânăz.* Judecata cercuală ca nici-odată, în decurs de 24 oare a dat răspuns fratelui Laslo, dându-i de știre, că procesul nu se va continua. Zice, că ministrul e om mai bătrân și un om bătrân are dreptul de a înfrunta pe un tiner. Apoi ce ar zice stimata judecată, dacă badea Nicolae, care-i de 70 ani, când l'ar judeca pe nedreptul, ca de atâtea-ori, fiind-că-i socialist, ar zice lui Tisa, care-i mai tiner, fiind numai de 42 ani: că e un mucos neștiutor? De-a bună samă l'ar judeca aspru.

De alteum nici fratele Laslo nu s'a îndestulit cu această judecată și a înaintat recurs la tribunal, afirmând, că un ministru, dacă vatămă pe cineva chiar așa trebuie pedepsit, ca ori-și-cine, alt păcătoș.

Atent!

In ultimul timp a început să ne vie întrebări, aproape din toate comunele românești asupra circulației lansate din partea ministrului de interne, asupra facerii unei statistici, pentru cunoașterea numărului acelor fără drept de vot.

Ca explicație acestui lucru dăm următorul răspuns, că în urmă ce partidul socialdemocrat a lucrat întotdeauna, atât prin adunări cât și prin foaia „Adevărul“, cerând dela guvern să întindă dreptul de vot, guvernul a ținut o anchetă la care a luat parte și frațele nostru Bokányi, unde s'a hotărât a se face o statistică, ca să se vadă câți muncitori să capete dreptul de vot.

Așa s'au împărțit în fiecare comună liste în cari notarii scrie numele tuturilor bărbăților dela 20 ani în sus. Așa dară să se subscrie toți frații fără nici o teamă. Toate aceste se fac în interesul poporului.

Despre un solgăbirău.

Petru Bogoevič din Bania scrie cu datul de 12 Martie n. următoarele unei foi din Lugoș:

Ca om cu familie am mers la tîrgul din Domașnia, pe finea luni Septemvrie

1903, de am cumpărat porci dela locuitorul Nistor Stăngu nr 106 din Corniareva în târg public, cu pretul de 148 fl. v. a. Târgul l-am făcut în fața a doi finanți din Cornia, pe cari i-am rugat a căuta porcii și pașapoartele și ei le-au aflat bune. Porcii i-am dus la jir ca să le crească prețul și i-am ținut la jir 4 luni. În Ianuarie fiind frumoși și grași, i-am dus de două ori la târg în Bozovici. Când am ajuns în târg, a venit și a doua oară veterinarul și a vizitat atât porcii, cât și pașapoartele aflându-le în regulă.

Nevînzându-i i-am dus a treia oară la târgul din Bozovici la 2 Februarie, când earași a venit tot același veterinar, cu numele Bihary, toemai când ajunsese la vânzare, și fără multă vorbă îmi ia porcii și pașapoartele și-i închide în oborul comunei Bozovici. Merg necăjit la dl protopretor Makassy și căne-cânește îmi sloboade porcii. Într'aceea veterinarul telefonează cu protopretorele la notarul Tomek din Bania, care suspendat din Plugova a luat lumea în cap și a fost adus aici ca om de omenie.

După răspunsul primit, mi-a întors porcii ear la obor. M'am dus cu garanții: preoți și inteligența din Bozovici, ca să mi-i lase mai vîrtos că o scroafă a fost de fătat, care a și fătat acolo în oborul comunei Bozovici lipsită de or-ee îngrijire, dar au fost toate înzădar.

Protopretorele tot cu promisiunea m'a ținut: ba astăzi, ba mâne îi slobod. Am dat o fugă în 7 Februarie până la Corniareva, unde primarul comunal a citat pe Nistor Stăngu nr. 106 și am căpătat adevîrînță dela primărie, că-i are din prăsilă proprie și încă mai are scriși la foaie. Am adus adevîrînța aceasta la pretura din Bozovici, și arătându-o dlui Makassy a zis, că porcii trebuie să-i vîndă, că așa i-a poruncit dl viceșpan prin telefon. Porcii i-a și vîndut în 10 l. c.

Au mai fost și alți porci ai unui locuitor din Prilipeț, dar pe aceștia i-a slobozit după câteva zile. Acestea toate le-am descris și dlui viceșpan, rugându-i să facă dreptate. Până astăzi însă nici dreptate nici nedreptate. Dl protopretor m'a asigurat între martorii, că a predat cauza la județul regesc din Bozovici, ca să primesc banii, după-ee a licitat porcii. M'am dus după câteva zile la dl jude de mai multe ori, dar mi-a spus, că nu s'a predat nimic.

Pe 2 l. c. am fost citat la județ cu vînzătorul de porci Nistor Stăngu Nr. 106 din Corniareva, care e un țigan, după-cum a telefonat notarul din Bania. La județ mi-s'a spus, că cauza ear' e la protopretorele.

Acum nu pot ști, ce frământări sunt acestea și pentru-ee? Am rugat de repetiție ori pe dl protopretore să-mi dea o copie despre judecata pentru porcii licitați, dar nu-mi dă. Acum dînsul spune, că veterinarul din Lugoj a poruncit prin telefon ca să-mi vînd porcii; apoi eu nu știu ce s'at are.

Dreptate din Asia!!!

Câteva cuvinte

indeosebi către păstorii sufletești ai poporului.

Datorința noastră, ca socialdemocrați este, ca să intrăm în lăuntru poporului și lui să-i vorbim despre viața și suferințele lui, vom totodată să arătăm smintele lui, și după aceea să-l îndreptăm spre bine, ca să se poată apăra de viperele neninoase, și să nu devină jertfă la toată burtaverzime și la toți șarlatanii cari să numese pe sine binevoitorii poporului și păstorii ai sufletelor.

Cam greu este însă, a străbate în tot locul, pentru că mulți dintre frații noștri nu au învățat carte și nu pot ceti, și noi am voi să vorbim mai cu seamă acestora, pentru că ei au lipsa de lumină. Așa dar, rugam pe cei mai cu carte dintre frați, să dorească propășirea noastră, a ne sta în ajutor pentru lațirea ideii noastre, care este *aldemocrația*, și să lățească socialismul,

atât între bătrâni, cât și între tineri, ca toți într'un glas să strigăm: *Să trăiască socialism-mocrația!* Tot așa să putem striga și păstorilor noștri cari ne păstoresc: *Vai, vouă pă-torilor!* că voi vă pașteți pe voi înșivă, iară nu oile incredințate vouă spre păstorire, căci laptele îl mâncați, cu lăna vă îmbrăcați pe cea grasă o junghiați și tot de la dînsesele vă imbuibați. *Vai, vouă negrilor*, oare așa v'a poruncit vouă Mîntuitorul Kristus, când v'a incredințat turma spre păstorire? Oare nu v'a zis Mîntuitorul: Dacă voi aveți inimă către sîraci și pricepere mai multă decît ei, luminați, nu stați reci și nepăsători față de suferințele și năcazurile ce-i amenință, tot odată aduceți-vă aminte de talanții din evanghelie, pe cari vi i-au dat Mîntuitorul, și cum v'a zis el, să sporiți cu ei sau să nu sporiți? Spuneți dar slugi necredincioase, cum v'a învățat blîndul Isus Kristus, căci voi vă numiți slugile Domnului și ziceți că propăvăduiți lumina, scoțându-le din întunec, să vede că ne luminați, căci de aceea vă vine să ne trageți și pielea de pe cap cu propăvăduirile și cu creștinăte-tea voastră.

Așa dară prin aceste puține cuvinte, poate vede fiecare dintre frații noștri, că cine sunt „Păstorii”, cari zic, că ne păstoresc; vai și amar de pastorală lor. Drept aceea, fraților, care aveți pricepere mai bună, și care cunoașteți mai bine, suferințele bietului muncitor sîrac, sunteți îndatorați, a intra cât de des, printre muncitori și a-le face de cunoscut toate relele, de care trebuie să se apere, căci precum fiecare dintre noi vedem cu ochii noștri câți dușmani avem, și cum ne mănîncă ba unii dintre ei ne mai mîngulesc cu vorbe bune și dulci, zicînd, că ne voese bine, și că ne stau în ajutor la toate năcazurile noastre, și că ne apără de sîracie și câte și mai câte, nu ne vorbesc „ciuhașii” cu gura cătră noi, dar în inimă li-e sălășluit „diavolul”, și aceste toate le zic ei nouă numai ca să ne stoarcă de bieți noștri cruceri căști gați cu multă trudă și chin; așa-dară astorfel de vipere, nu trebuie crezut, măcar de și-ar scoate ei limba, d'un cot, afară din gură, căci ei fac toate aceste numai pentru bani, căci lor nu le place să muncia-că ei numai să jăfuiască.

Dognacska, 1904.

S. I. M.

„Să face lumină”.

— Un articol din „Tribuna”. —

Incetul cu incetul se face lumină. Cei sîraci cu dîhul dintre frații noștri cari au crezut până acum că scapă de biruri grele și de slujba împără-eesă dîndu-se cu socialistii, se vor convinge acum cât de mult au fost înșelați.

Să vor convinge, că noi li-am spus adevărul și s'fat bun li-am dat când li-am spus să se păzească de acei Vintură-Teură de jidani cari au cutrierat satele și i-au ametit cu atâtea verzi și uscate. I-au îmbătat acei Ovrei fără suflet, cu câte făgădueli toate.

Din toate însă bieții români cu ce s'au ales: cu banii cheltuiți! Dela gura copilașilor au tras bucata frații noștri, în credință că dînd bani, le vine „predicator” dela Budapesta și drepturi le va scoate pentru a fi împărțășii cu ceea-ce unii au prea mult, alții de loc: *pămînt!*

„Predicatorii” au pus bine banii ori i-au cheltuit domnește, car bieții români așteaptă până în ziua de azi să li-se împartă pămînt...

Nu trăim însă noi, cei de azi, nici unul, până să se împartă pămînt. Că stăpînirea ungurească nici pe bani nu dă Românilor pămînt, ci-l arîndează Jidanilor. Ear' căt despre recruți, cine mai are indoială, n'are decît să cetească cele petrecute la Chișineu, unde, prostiți de socialisti, unii frați d'ai noștri, tineri fără știință de carte, nevoind să intre de bună voie la mîsură, au fost duși cu sîla, între baionete, car cei-ce s'au împotrivit au simțit cu ascuțitul baionetelor, plînd cu sînge învățăturile de-sarte socialiste.

Tot așa se va întempla și cu dările: domnii (unguri) din Dieta s'au împecat acum, dările s'au votat și în curînd ele vor fi strînse, după doi ani la cei-ce au ascultat de „predicatorii” socialisti și n'au plătit. Bate-vor tobele la multe case și de sub capu multor Români să vor lua perinile și văcuța, hrane copiilor, fi-va dusă în dare.

Și nu va veni nici un „predicator” socialist să-l ajute pe bietul Român ajuns în strimtoare, ci după câte un s'fat bun și ajutor tot la sfințitul părinte din sat vor ajunge frații noștri...

Și cucerniciile lor vor fi atât de bune să ierte și să ajute pe cei rătăciți, pe creștinii cari până nu s'au ivit printre ei serpii dela Budapesta, au fost blînzi și ascultători, dar în urmă ademeniți de vorbe frumos sunătoare, au alunecat pe pantă primejdioasă, dar' acum, bun e Domnul, una vor fi cu păstorii lor firești.

Bine să fim înțeleși: noi nu împotriva învățăturilor socialiste scriem, că bine știm, cuprînd aceste lucruri pe cari toți le-am dori. Cine să nu dorească scărițarea dărilor, cine, român de treabă fiind, să nu dorească săteanului român un trai mai omeneș, cine să nu-l apere de atâtea fără de legi și de slujbașii reși?

Astea însă toate *pe cîlea legii*, iar nu mințind poporului că de azi până mâne îl scapă de toate relele, cum au făcut predicatorii socialisti jidovi, ei luminîndu-l cum noi am făcut-o totdeauna. Luminîndu-l și sfătuiindu-l că numai Român cu Român ținînd să poate ajunge la creangă verde, că numai fiind bărbați și alegînd în Dieta țerii Români adevărați, de cei cari țin cu poporul, ear nu cari se dau cu stăpînirile, putem nădăjdui să avem și noi cine să ne apere drepturile și să se împotrivească dacă se făurește vre-o lege rea.

De aceea mai ales acum, când s'a dovedit că predicatorii socialisti jidani și-au bătut joc de Români, înșelîndu-i și spunîndu-le lucruri neadeverate, îndreptăm cuvînt frătesc tuturor țeranilor români și-i îndemnăm să țină toți pe lângă steagul național, să se adune în jurul sfintei maice biserice, apărătoarea noastră de veacuri, și învățînd din pășaniile acestor doi ani, să se ferească în viitor de apostoli minci-noși... Că dacă Românul nu ar ajuta pe Român, cum am putea să așteptăm ajutor dela întovărășirea cu străinii?

Atîta va înțelege chiar și cel mai bătut la cap!

* * *

Știm, că acest articol nimînu-i va conveni. Astfel de murdării contra socialismului numai în *Tribuna* pot apărea.

În numărul viitor vom răspunde.

Schimbarea legii electorale.

Iarăș au început să umble prin țară așa numiții comisari pentru eulegerea de anumite date statistice dela locuitorii din orașe și din sate, ca pe timpul recensămîntului sau a numărării poporului. De astădata, cum știm, e vorba de a se înscrie pe câte o foită dela biroul statistic, cu rubrici, ce cuprînd întrebări tipăcite în limba maghiară, toți locuitorii supuși un-guri de sex bărbătesc, cari au împlinit etatea de 20 ani, dînd fiecare din acești locuitori răspunsul la întrebările puse în foită: în ce an s'a născut? Care îi e ocupația? Care îi e limba maternă? Știe un-gurește? Știe în genere serie și ceti? A terminat vre-o școală medie? Și ce școli mai înalte a frecuat? Ce diplome și atestate are și din ce an? Ce fel de dare plătește? Are proprietăți imobile și câte? Ce meserie sau comerț eșercită?

Guvernul ungureș vrea să cunoască răspunsul dela fiecare, vrea să-si adune aceste date pentru a se folosi de ele în scopul de a schimba sau a reforma legea electorală dietală care prea s'a învechit și astfel s'a făcut, că acum să împărtesc în toată țara liste, spre a afla, câți oameni cu drept de vot și câți nu.

Noi n'avem să fim contra acestei învoiri. Inșă indestulați nu putem fi. Noi avem să luptăm fără întrerupere pentru idealul nostru, *dreptul de vot universal*. Noi voim, ca fiecare om cinstit să aibă drept de vot.

In nici un stat constituțional din Europa nu există o lege de alegere atât de rămasă îndărăpt, atât de reacționară ca în Ungaria și Transilvania. Nicăiri nu este așa de scurtată populațiunea în dreptul ei electoral, cel mai de căpetenie drept cetățenesc constituțional. Să poate zice că cu legea de azi marea masă a populațiunii nici că e reprezentată în dietă.

Indeosebi în ce privește Transilvania se poate zice, că legea electorală e făcută așa, ca prin ea minoritatea maghiară să poată suprima dreptul de reprezentare al majorității române a populațiunii.

Înainte cu vre-o patru luni Kossuth drept răsplătă pentru că partidul său s'a învoit a înceta cu obstrucția, ceruse dela ministru-președinte Tisza, ca acesta să lucreze un proiect de lege, prin care să se lărgească dreptul electoral, care de 50 de ani numai în Ungaria a rămas tot acolo unde a fost, ba înainte cu 50 de ani erau cu 200,000 alegători mai mulți chiar ca astăzi.

— Tisza, răspunse, că va împlini dorința lui Kossuth.

Invitare la abonament.

De multe ori am arătat, că însemnătate mare are, ca toți socialdemocrații români să citească *Adevărul*. Cu cât mai tare este răspândită foaia, cu atât mai puternică este mișcarea.

Mai ales acum înainte de congres rugăm pe frații noștri să aboneze cât mai mulți *Adevărul*.

Tot la acest loc rugăm pe toți frații noștri cărora le-a expirat abonamentul, să trimeată trimeată din nou prețul de abonament, căci la cas contrar nu le putem trimite foaia mai departe, căci costă bani.

Prețul „Adevărului“.

„Adevărul“ costă pentru Ungaria:

pe 1 an	3 coroane 20 fileri
„ 1/2 „	1 coroană 60 „
„ 1/4 „	— „ 80 „
„ 1 lună	— „ 30 „

Pentru România și alte țări din Europa:

pe 1 an	6 franci
„ 1/2 „	3 „

Pentru America:

pe 1 an	2 dolari
„ 1/2 „	1 „

Bani sunt de a se trimite pe adresa:

„Adevărul“, Budapesta,
VIII., József-körut 18 sz.

Fraților! Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile, căci acesta este interesul nostru spre a ne lumina.

Băuturile strică!

Mai toată lumea crede, că un păhăruț de rachiu sau de țuică, dă putere. Cei mai cumpătați chiar zic:

„Să nu bea omul prea mult, să nu să facă din om neom; dar un păhărel înainte de masă și unul după masă folosește“. Această credință e atât de înrădăcinată, în cât în fața ei pierdeți ori-ce curaj de vorbă. E drept că păhărelul de alcool, pentru moment dă curaj; omul pare mai bine dispus și mai cu putere; vorba e însă

că toate astea se fac pe socoteala vieții. Cea mai bună dovadă pentru aceasta e statistica societăților de asigurare. Aci nu sunt vorbe dar cifre. Iată socoteala unei societăți de asigurare engleză:

In 29 de ani tabelele de probabilitate arătau, că trebuie să fie 8836 de morți; dar înregistrau la băutori 8.617; pe când în secția abstenenților (cari nu beau spirtoase), în loc de 6187 de morți prevăzuți, au murit numai 4368. Vedem deci o deosebire enormă. Pe de altă parte aici dăm exemplul și mai puternic e următorul: din 1000 de asigurați abstenenți, 590 au ajuns la vârsta de 65 de ani; pe când, dintre cei cari beau puțin alcool ori multe beuturi fermentate, numai 453 dintre o mie au ajuns la această vîrstă. Deci 137 de vieți de om scurtate, probabil, din pricina alcoolului.

White constată de asemenea strașnică mortalitate printre cei cari fac negoț cu alcooluri.

Dintr'o 1.000 de locuitori, de felurite profesii, iată cum urmează: mor la sută preoți 8, cultivători 9, tîmplari 12, mineri 13, zidari 14, berari 21, cărciumari 24 și 35 de băeți din cafenele și hoteluri. Creșterea colosală la acești din urmă, să explice prin faptul oboșelii și nedormirii, căci pentru a putea rezista, bea alcool.

De pe statistică, White ajunge la încheiere la care puținii se aștepta: anume că beția e mult mai ucigătoare în clasele mai de sus decât în clasele lucrătoare. Aceasta o arată statistica morților.

Dacă s'ar face și o socoteală de alcoolul consumat, sigur s'ar vedea că tot în aceste clase se bat mai mult de cap decât în popor.

Iată ce se mai vede de pe statistica generală a deceselor: mor de obicei, din pricina băuturii: 10 la 500 de lucrători; 13 la 100 negustori, 17 la sută comiși voia'ori, 20 la sută rentieri și oameni de societate.

Când vedem un om beat ne vine a ride, lucrul e mai curînd de plîns și nu de ris, căci omul beat e otrăvit, creierii lui numai pot lucra, fiind slăbiți de spirt, așa și măduva spinărei, de aceea nu poate umbla, să hlobănează, și nici nu poate vorbi și judeca.

Ce-va mai mult spirt și ar putea să moară; noroc că dela o vreme, cade amorțit, în care vreme spirtul începe a fi curățit din creier și din sânge prin rinichi. Bine înțeles, că această otrăvire repetată slăbește mereu tot trupul și de aceea scurtează viața chiar a celor, cari cred că beau cumpătat.

E trist că slăbiciunea pentru băuturi a făcut de s'a întemeiat atâtea fabrici de spirtoase, atâtea cărciume, unde se vinde nu lungimea vieții, ci scurtarea ei și chiar moartea.

A nimici alcoolismul, această cangrenă a civilizației, nu se poate dintr'o dată, ci pe neceț și cu măsuri deosebite, cum pe ex. o hrană potrivită fără sărături și fără lucruri iuți, întrebuinterea cât mai mare a fructelor în tot timpul anului, și pentru a folosi liga anti-alcoolică ar trebui să lucreze din răspuțeri pentru plantarea de pomi roditori.

S'a dovedit, că în localitățile unde se plantează pomete să împuținează alcoolis-

mul. Omul nu bea, dacă nu-i e sete, și nenorocirea e că băuturile alcoolice măresc setea în loc s'o potolească. Pe urmă cărciumarii, ca să-și vîndă băuturile, în lucruri sărate și pipărate, adevărată otrăvă pentru sănătate. E curioasă mintea omenească.

Pe unul care ar vinde șoricioaică par în chide pe dată; deși mai nimeni n'ar cumpăra-o să se otrăvească; pe când vinderea spirtoaselor, dovedită ucigătoare, atât s'a rădăcinat, atîta a ajuns fiirea omenească de pătimase, încât se face ca și cum acestea ar fi lucruri folositoare. Datoria acelor cari suntem incredințați de relele spirtoaselor e să lucrăm, pe toate căile, pentru împuținarea, deocamdată, a acestui rău.

S. N

Atent!

Am aflat, că în zilele din urmă frații noștri primesc din mâni străine scrisori în afacerea partidului.

Rugăm pe frații noștri, ca numai acelea scrisori să le primească, cari is scrise pe hârtia partidului și-s provăzute cu pecetu partidului.

Pecetul partidului este oval și are următorul text:

Redacția și administrația
„Adevărul“ (Glasul poporului)
Budapest, VIII., József-körut 18.

Ori-ce scrisoare, care se ocupă cu partidul, dar nu este provăzut cu pecetul partidului, să nu se eie în privință; astfel de scrisori să le punți în foc.

Viitorul este al socialdemocrației, dar noi voim și prezentul.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Mărfuri:

Cursul din 30 Martie 1904.

per 50 chile

1904 grâu de Apriie	— — —	8.08—8.09
„ sêcară	„ — — —	6.45—6.46
„ ovês	„ — — —	5.31—5.32
„ cucuruz de Maiu	— — —	5.17—5.18
„ grâu nou de toamnă	— — —	8.07—8.08

Prețurile scad.

Cursul pieței din Timișoara.

Grâu: 75 chlgr. prețul per mm.	7.05—7.00
„ 76 „ „ „	7.10—7.25
„ 77 „ „ „	7.30—7.35
Sêcara	— — — — — 5.60—5.70
Orz	— — — — — 5.10—5.20
Ovês	— — — — — 4.65—4.70
Ovês ciuruit	— — — — — 4.85—4.90
Cucuruz nou	— — — — — 5.05—5.10

Prețurile scad.

Numai acel muncitor va putea înainta, care cetește și învață.

Posta redacției.

G. T., Alba-Iulia. „Adevărul“ cu timpul se va mări. La congres o se fie peste 100 de delegați români. A doua zi la petrecere o să fie și declamări românești. Salutare.

Editor: Partidul socialdemocrat din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Tipografia Fried & Krakauer, Budapesta, Lázár-u. 16